

Sygn. akt VIII U 8/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Anna Capik-Pater
Protokolant	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2022 r. w Gliwicach

sprawy Kancelarii (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G., K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołań Kancelarii (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G., K. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 20 sierpnia 2021 r. **nr** (...)

1. oddała odwołania;
2. zasądza od odwołujących na rzecz organu rentowego kwoty po 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Anna Capik-Pater

Sygn. akt VIII U 8/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 sierpnia 2021r. nr (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że K. M. jako pracownik płatnika składek Kancelarii (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 1 marca 2016r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że zawarta przez K. M. z ww. spółką umowa o pracę (oraz aneks do umowy) nie ma formy aktu notarialnego, zatem została zawarta z naruszeniem art.210§2 k.s.h., co w konsekwencji powoduje nieważność powyższej umowy. Jednocześnie, mając na uwadze art.22§1 k.p. umowa o pracę nie nawiązuje stosunku pracy, gdyż pomiędzy spółką a jedynym członkiem zarządu i zarazem jedynym wspólnikiem, brak jest stosunku podporządkowania, który jest jednym z elementów stosunku pracy.

W odwołaniu od decyzji Kancelaria (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. oraz K. M. wniosły o jej uchylenie i umorzenie postępowania, ewentualnie uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia, a także zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu zgodnie z normami przepisanyymi.

W uzasadnieniu odwołujące wskazały, że K. M. rzeczywiście w okresie od 1 marca 2016r. wykonywała na rzecz płatnika składek pracę w ramach stosunku pracowniczego. Miała ustalony zakres obowiązków, miejsce i czas świadczenia pracy, podlegała kierownictwu i nadzorowi ze strony pracodawcy. Zatem jej czynności nie pokrywały się z obowiązkami zarządu spółki. Zatem działała w ramach podporządkowania.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wniósł również o zasądzenie od odwołujących zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Kancelaria (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. została założona w 2012r. i miała prowadzić usługi księgowe dla podmiotów gospodarczych. Aktualnie prowadzi pełną księgowość, uproszczoną księgowość fundacji, stowarzyszeń. W spółce funkcjonują trzy działy: kadrowy, księgowości uproszczonej i pełnej. Jedynym wspólnikiem tej spółki jest K. M., która posiada 100% udziałów w spółce i do czerwca 2020r. pełniła także funkcję prezesa jednoosobowego zarządu spółki. Klienci spółki są z polecenia bądź z Internetu. Umowy z klientami podpisuje K. M.. K. M. podejmuje również decyzje dotyczące zatrudniania nowych pracowników i ewentualnych zwolnień w spółce. Spółka miała zawartą umowę współpracy z ojcem K. A. M., który na podstawie tej umowy zajmował się doradztwem merytorycznym, księgowym – do 2019r. w ramach prowadzonej własnej działalności gospodarczej, a następnie na podstawie umowy o pracę.

W dniu 1 marca 2016r. K. M. zawarła z odwołującą spółką umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisko dyrektora ds. handlowych w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem 1850 zł. Następnie aneksem do umowy o pracę z 31 października 2019r. odwołującej powierzono stanowisko referenta ds. księgowości i podwyższono wynagrodzenie do kwoty 2 250 zł. Umowa o pracę była podpisana z pełnomocnikiem zarządu, a pełnomocnictwa udzielił prezes zarządu, czyli odwołująca K. M..

K. M., oprócz czynności wskazanych na wstępie, zajmuje się w spółce księgowością uproszczoną, osobami fizycznymi. Obsługuje 10-12 klientów, którzy na przestrzeni lat się zmieniali. Pracę wykonuje generalnie w godzinach pracy spółki, tj. od 8:00 do 16:00. Podpisuje listę obecności. Odwołującą K. M. do pracy w księgowości przyuczała A. M. (1) i miało to miejsce we wcześniejszej spółce (...), w której również K. M. w latach 2006 - 2010 miała 100% udziałów i miała podpisaną umowę o pracę, a która to spółka zajmowała się także prowadzeniem rachunkowości w formie biura rachunkowego. Obecnie spółka ta pozostaje w likwidacji. Pod względem księgowym pracę odwołującej w Kancelarii (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. sprawdza A. M. (1), która jest kierownikiem ds. księgowości uproszczonej.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego, aktach osobowych K. M., zeznań świadków A. M. (1), A. M. (2), zeznań odwołującej K. M. (protokół elektroniczny z rozprawy: z 27 kwietnia 2022r. czas 00:05:27 – 00:59:03) jako okoliczności jednoznacznie wynikające z tych dowodów.

Sąd zważył, co następuje.

(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. oraz K. M. nie zasługują na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie kwestią sporną pozostawało, czy odwołująca K. M. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę zawartej

z Kancelarią (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G. od 1 marca 2016r.

Zgodnie z treścią art. 6 ust.1 pkt 1, art.11 ust.1, art.12 ust.2, art.13 ust.1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2022r. poz.1009) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu, wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów, w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Za pracownika natomiast – w myśl art. 8 ust. 1 - uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem, że jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Zgodnie z art.8 ust.6 pkt 4 ustawy systemowej, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się: wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnika spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej.

Zgodnie z art.22 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy, pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem.

Dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjęło jednolicie, że o zakwalifikowaniu zatrudnienia jako czynności pracowniczych nie rozstrzygają przepisy prawa handlowego, lecz przepisy charakteryzujące stosunek pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 1997r., II UKN 86/96, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 30 sierpnia 2018r. III AUa 2396, Lex 2681222). Dla zaistnienia stosunku pracy nie jest wystarczające formalne zawarcie umowy o pracę, lecz faktyczne realizowanie treści stosunku pracy przez świadczenie pracy przez pracownika i korzystanie z tego przez pracodawcę. Sam dokument w postaci umowy o pracę nie jest niepodważalnym dowodem na to, że umowa taka jest ważna (por. wyroki Sądu Najwyższego z 18 maja 2006r., II UK 164/05 Lex 192462,

19 października 2007r. II UK 56/07, Lex 376433). W orzecznictwie przyjmuje się, że o istnieniu pracowniczego stosunku świadczą: osobiste wykonywanie pracy, odpłatność, podporządkowanie i ryzyko pracodawcy, z tym że konstrukcyjnym, podstawowym elementem dla istnienia stosunku pracy jest element podporządkowania pracownika. Dla stwierdzenia, że cecha ta występuje w treści stosunku prawnego wskazuje się na takie elementy jak: określony czas pracy i określone miejsce wykonywania pracy, podpisywanie list obecności, podporządkowanie pracownika regulaminowi pracy oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy, a także obowiązek przestrzegania norm pracy. W orzecznictwie dopuszcza się także podporządkowanie autonomiczne, według którego podporządkowanie pracownika może polegać na określeniu przez pracodawcę czasu pracy

i wyznaczeniu zadań, natomiast co do sposobu ich realizacji pracownik ma pewien zakres swobody (por wyrok Sądu Najwyższego z 7 września 1997r. I PKN 277/09). Podporządkowanie pracownicze nie występuje, kiedy jedna i ta sama osoba wyznacza zadania pracownicze, a następnie je realizuje.

Ponadto w orzecznictwie utrwaliło się stanowisko, iż w przypadku jednoosobowego wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega on ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a nie jako pracownik, bowiem nie jest w takim przypadku spełniona przesłanka podporządkowania pracowniczego i dalej przesłanka odpłatności pracy, gdyż do przesunięcia majątkowego dochodzi faktycznie w ramach majątku samego wspólnika (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 września 2013r. II UK 36/13, 3 sierpnia 2011r. I UK 8/11). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że istnieje swoista symbioza pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy i kapitału, która jest sprzeczna z aksjologią prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych, opartą zasadniczo na oddzieleniu kapitału od pracy. W konsekwencji, tam gdzie status wykonawcy pracy (pracownika) zostaje zdominowany przez właścicielski status wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie może być mowy o zatrudnieniu w ramach stosunku pracy takiego wspólnika, który nie pozostaje w pracowniczej relacji

podporządkowania wobec samego siebie. Przy wykonywaniu takiej pracy jedyny bądź dominujący wspólnik nie tylko nie wykonuje poleceń swojego pracodawcy, ale jest od niego niezależny ekonomicznie i dyktuje mu sposób działania, co wykracza poza najszerzej nawet pojęty model stosunku pracy. Jedyny lub niemal jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością co do zasady nie może pozostawać z tą spółką w stosunku pracy, gdyż w takim przypadku status pracownika zostaje wchłonięty przez status właściciela kapitału - pracodawcy. Tam, gdzie pozycja pracownika-wykonawcy pracy zostaje zdominowana przez właścicielski status wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie ma mowy o zatrudnieniu w stosunku pracy wspólnika. W takiej sytuacji wykonuje on czynności, nawet typowo pracownicze, na rzecz samego siebie, we własnym interesie i na swoje ryzyko produkcyjne, gospodarcze i socjalne. Jedyny wspólnik jest od pracodawcy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością niezależny ekonomicznie, gdyż - skoro do przesunięcia majątkowego dochodzi w majątku samego wspólnika - nie zachodzi przesłanka odpłatności pracy, a ponadto dyktuje mu sposób działania jako zgromadzenie wspólników. Tym samym wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 10 czerwca 2021r., III USKP 42/21, 24 marca 2021r., III USK 156/21, Legalis nr 2554309; 5 marca 2020r., III UK 36/19, Legalis nr 2572820; 3 lipca 2019r., II UK 24/18, Legalis nr 1967528; 11 września 2013r., II UK 36/13, Legalis nr 830688; 3 sierpnia 2011r., I UK 8/11, Legalis nr 458996; 7 kwietnia 2010r., II UK 357/09, Legalis nr 316875; 7 kwietnia 2010r. II UK 177/09, Legalis nr 316859).

Zaprezentowane powyżej stanowisko judykatury tut. Sąd w pełni podziela. Odnosząc je natomiast do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że prawidłowo organ rentowy w decyzji zaskarżonej przyjął, że odwołująca K. M. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek – odwołującej Kancelarii (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. od 1 marca 2016r. W analizowanej sprawie nie mogło bowiem być mowy o podporządkowaniu pracowniczym w sytuacji, gdy odwołująca występowała równocześnie w roli jedynego wspólnika, a więc właściciela całego kapitału i osoby wykonującej wszystkie uprawnienia przysługujące zgromadzeniu wspólników, prezesa jednoosobowego zarządu oraz w charakterze pracownika spółki. Taki układ świadczył nadto, o tym, że odwołująca faktycznie wykonywała czynności na rzecz samej siebie (we własnym interesie) i na swoje własne ryzyko, a więc nie zachodziła przesłanka odpłatności pracy, gdyż jako jedyny wspólnik odwołująca nie była niezależna ekonomicznie od pracodawcy (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością), bowiem do przesunięcia majątkowego dochodziło w rzeczywistości w ramach jej majątku. Biorąc pod uwagę te okoliczności brak było możliwości uznania, że pomiędzy stronami doszło do nawiązania stosunku pracy, a co za tym idzie zasadnym było przyjęcie, że podpisana przez strony w dniu 1 marca 2016r. umowa o pracę miała charakter pozorny (art.83 k.c. w związku z art.300 k.p.) i stąd nie stanowi obowiązkowego tytułu ubezpieczeń, jakim jest zatrudnienie w ramach stosunku pracy. Pozorność umowy o pracę zachodzi bowiem nie tylko wtedy, gdy pomimo zawarcia umowy o pracę praca nie jest w ogóle świadczona, ale także, gdy okoliczności faktyczne jej wykonywania nie wypełniają cech stosunku pracy (por. wyroku Sądu Najwyższego z: 9 lutego 2012r. I UK 260/11, Lex 1169835, 20 czerwca 2017r. I UK 252/16, Lex 2347782).

W konsekwencji powyższego Sąd uznając, że decyzja zaskarżona odpowiada prawu i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w pkt 1 wyroku oddalił odwołania jako bezzasadne.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. w związku z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r., poz.265).

(-) Sędzia Anna Capik - Pater